

**Utlåtande 2013:73 RII (Dnr 314-176/2012)**

## **Frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm**

**Motion (2012:3) av Jan Valeskog (S)**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:3) av Jan Valeskog (S) om ”Frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

**Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton** anför följande.

### *Ärendet*

Jan Valeskog (S) föreslår i en motion (2012:3) införande av frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm som åtgärder för att minska förekomsten av PM10. Jan Valeskog föreslår att staden initierar samarbete med företag som utvecklar städmaskiner för att snabbare åstadkomma en minskning av PM10 med ny städteknik. Vidare framförs förslag om att staden under vårarna ska ta upp sand från hårt trafikerade gator vid flera tillfällen, om vädret tillåter.

### *Beredning*

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, trafik- och renhållningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd för yttrande.

*Stadsledningskontoret* anser att de åtgärder som motionären föreslår syftar till att lindra effekterna av förekomsten av PM10 snarare än att angripa källan. Traditionella städmaskiner med borstar bidrar inte till att minska förekomsten av PM10.

*Trafik- och renhållningsnämnden* anser att man under vintersäsongen 2011-2012 (perioden 1 oktober t.o.m. 31 maj) arbetat hårt med att bekämpa partiklar på Hornsgatan mellan Långholmsgatan och Götgatan, samt på Hornsgatan mellan Kammakargatan och Sveaplan. Detta har skett genom utlägg av CMA (dammbindning), spolning, vakumsugning samt tidig start av sandupptagning i mitten av mars, vilket är mycket tidigt pga. den snöfattiga vintern. Arbetssättet har visat att metoderna gett goda resultat. Trafik- och renhållningsnämnden kommer i framtiden att prioritera att huvudgator ska hanteras med tätare sandupptagningar på vårvintern då detta är möjligt och inte leder till risk för halka eller annan fara för fordon eller gående.

*Bromma stadsdelsnämnd* anser att ren luft är ett viktigt varumärke för Stockholm och bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om en attraktiv, trygg och tillgänglig stad. Stadsdelsnämnderna kan, i sin parkverksamhet, bidra till en bättre miljö genom mer grönska, som fyller en viktig funktion som luftrenare i den urbana miljön samt genom att ställa miljökrav på entreprenörernas maskinpark.

*Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd* anser att utöver vårens sandupptagning så genomför stadsdelsnämnden under sommaren underhållssopning av parkvägar. Gång- och cykeltrafik ger inte upphov till partikelhalter i luften som motorfordonstrafiken gör varför det av hälsoskäl inte är högsta prioritet med de föreslagna åtgärderna på gång- och cykelvägar.

*Kungsholmens stadsdelsnämnd* anser att användande av dubbdäck är den största källan till PM10 i Stockholm. Enligt nämnden behövs flera olika åtgärder för att luftkvalitetsnormerna inte ska överskridas. Bättre och effektivare städmaskiner är en av dessa åtgärder, som enligt redovisade studier kan ta upp mer än 95 % av PM10. Nämnden är positiv till förslaget om att Stockholm ska driva på denna utveckling.

### *Mina synpunkter*

En god luftkvalité är en viktig del av en god livskvalitet för stockholmarna. Generellt sett håller Stockholmsluften en hög kvalité. Jämfört med till exempel 1960- och 1970-talen har Stockholmsluften blivit 100 gånger bättre. Under vissa perioder och på vissa platser finns dock återkommande problem med partikelhalterna. Motionären menar att staden ska satsa på städteknik. Stock-

holms stad arbetar redan aktivt med städteknikutveckling, men är samtidigt mån om att ny teknik inte innebär försämringar för stockholmarna genom exempelvis bullerstörningar. Samtidigt är det endast ett sätt att försöka lindra problemet, istället för att angripa källan.

Användningen av dubbdäck är den enskilt största källan till partiklar i Stockholmsluften. En effektiv reglering av dubbdäckens användning genom exempelvis en dubbdäcksavgift liknande den som finns i Oslo skulle vara att föredra istället för att liksom motionären fästa sina förhoppningar enbart till ett tekniksprång. Sammanfattningsvis försöker motionären ge sken av att partikelproblematiken skulle ha någon enkel lösning som inte innebär åtgärder med konsekvenser för dubbdäcksanvändning. Tyvärr måste dubbdäcksregleringen användas i kombination med andra åtgärder eftersom andra åtgärder inte visat sig effektiva. Med anledning av det av länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet har staden givit en genomgripande redovisning av de åtgärder som genomförs och planeras att genomföras för att klara gränsvärdena när det gäller PM10. Det krävs dock att regeringen också gör det möjligt att införa dubbdäcksavgift.

I övrigt hänvisar jag till vad som sägs i stadsledningskontoret tjänsteutlåtande.

#### *Bilagor*

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2012:3) av Jan Valeskog (S) om frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservation** anfördes av borgarråden Karin Wanngård och Tomas Rudin (båda S) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Att i huvudsak bifalla motionen
2. Att utöver detta anföras

Dubbdäcksanvändandet i Stockholms stad är den stora utmaningen för att komma till rätta med de hälsofarligt höga partikelhalterna i staden. Det innebär dock inte att andra sätt för att få ner partikelhalterna är ointressanta. Därför bör staden gå vidare med ett samarbete med företag som utvecklar städmaskiner, för att snabbare åstadkomma en minskning av PM 10 med ny städteknik.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:3) av Jan Valeskog (S) om ”Frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 15 maj 2013

På kommunstyrelsens vägnar:  
STEN NORDIN

Ulla Hamilton

*Ulrika Gunnarsson*

**Reservation** anfördes av Karin Wanngård, Tomas Rudin och Olle Burell (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

**Reservation** anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföras

Det är bättre att staden investerar i den senaste tekniken och städar gatorna oftare istället för att lägga pengarna på böter till EU för att Stockholm inte lever upp till luftkvalitetskraven.

**Särskilt uttalande** gjordes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) enligt följande.

Olika sätt att försöka minska halten av PM10 i Stockholmsluften bör välkomnas. Åtgärderna ska fokusera på det mest verkningsfulla och kostnadseffektiva åtgärderna. Mest betydelsefullt är minskandet av dubbdäcksanvändning med ett utökat dubbdäcksförbud i väntan på att det eventuellt kan bli lagtekniskt möjligt att införa dubbdäcksavgifter. Staden förfogar redan över en mycket effektiv åtgärd och det finns ingen anledning att låta tiden gå.

Effektivare metoder för städning har provats och det är möjligt att ytterligare metoder kan vara nödvändiga att använda på utvalda platser i staden. Genom att erbjuda attraktiva alternativa färdmedel och att minska bilanvändandet kan vi långsiktigt lösa flera av stadens miljöproblem, bland annat att uppnå en god luftkvalitet.

## ÄRENDET

Jan Valeskog (S) föreslår i en motion (2012:3) införande av frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm som åtgärder för att minska förekomsten av PM10. Jan Valeskog föreslår att staden initierar samarbete med företag som utvecklar städmaskiner, för att snabbare åstadkomma en minskning av PM10 med ny städteknik. Vidare framförs förslag om att staden under vårarna ska ta upp sand från hårt trafikerade gator vid flera tillfällen, om vädret tillåter.

## BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, trafik- och renhållningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd för yttrande.

### **Stadsledningskontoret**

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar motionärens uppfattning om att det är angeläget att förbättra luftkvaliteten i staden. Den dominerande källan till de höga förekomsterna av PM10 är användningen av dubbdäck. Staden arbetar med olika metoder för att få ner användandet av dubbdäck.

De åtgärder som motionären föreslår syftar till att lindra effekterna av förekomsten av PM 10 snarare än att angripa källan. Traditionella städmaskiner med borstar bidrar inte till att minska förekomsten av PM10.

Staden har genom Trafik- och Renhållningsnämnden sedan en tid tillbaka testat ny teknik i gatumiljö för att städa mer effektivt med bl. a vakuumenteknik. Försöken har genomförts i samarbete med bl. a VTI (Statens Väg- och Transportforskningsinstitut). Resultaten från försöken är positiva men de positiva effekterna är kortvariga och klingar ofta snabbt av efter städinsatsen. Ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv är det därför mer effektivt att införa metoder för att angripa källan genom avgifter vid användandet av dubbdäck och nyttja städning som ett komplement. Staden ämnar använda resultaten av försöken för att bidra med ny kunskap till utvecklingen av ny städteknik och uppmuntrar företag att utveckla nya metoder.

Stadsledningskontoret vill understryka att det är viktigt att användandet av ny effektiv städteknik och en mer frekvent städning inte medför bullerstörningar.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motion (2012:3)

om frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm anses besvarad med hänvisning till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

### **Trafik- och renhållningsnämnden**

**Trafik- och renhållningsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 23 augusti 2012 att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

**Trafikkontorets** tjänsteutlåtande daterat den 4 juni 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret har under vintersäsongen 2011-2012 (perioden oktober t o m 31 maj) bekämpat partiklar på Hornsgatan mellan Långholmsgatan och Götgatan, samt på Hornsgatan mellan Kammakargatan och Sveaplan. Detta har skett genom utlägg av CMA, spolning, vakuumsugning samt tidig start av sandupptagning i mitten av mars, vilket är mycket tidigt p.g.a. den snöfattiga vintern. Därefter har vakuumsugning fortsatt ända fram till periodens avslut. Alla insatser har skett då det varit möjligt och pågått intensivt framförallt på vårvintern 2012. Antal dygnsvärden som översteg normen var högre på jämförelsegatorna Norrlandsgatan och Hornsgatan då insatserna avslutades den 31 maj 2012. Upplägget har skett i samarbete med en arbetsgrupp med deltagare från VTI (Statens Väg- och Transportforskningsinstitut), SLB-analys, Stockholm Entreprenad AB samt Trafikkontoret.

Arbets sättet har visat att metoderna givit goda resultat. Trafikkontoret kommer framledes att prioritera att huvudgator, d v s A-gator eller Klass 1-gator i innerstadsmiljö, skall hanteras med tätare sandupptagningar på vårvintern då detta är möjligt och inte leder till risk för halka eller annan fara för fordon eller gående. Trafikkontoret kommer att fortsätta samarbetet med VTI och efter visade resultat från gruppens forskning bidra med kunskap till företagsutveckling av städmaskiner med syftet att minska partikelmängderna på vägytan.

I motionen föreslås också att staden initierar samarbete med företag som utvecklar städmetoder. Kontoret söker aktivt efter företag som utvecklar städmetoder med ny teknik och genomför tillsammans med VTI tester av dessa. Under hösten sker tester med en ny maskin med utvecklad städteknik.

Trafikkontoret föreslår att Trafik- och renhållningsnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen skrivelse om frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm.

## **Bromma stadsdelsnämnd**

**Bromma stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2012 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på Jan Valeskogs (S) motion.

*Särskilt uttalande* gjordes av Cecilia Obermüller m fl. (MP), *bilaga 1*.

**Bromma stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Ren luft är ett viktigt varumärke för Stockholm och bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om en attraktiv, trygg och tillgänglig stad. Stadsdelsnämnderna kan, i sin parkverksamhet, bidra till en bättre miljö genom mer grönska, som fyller en viktig funktion som luftrenare i den urbana miljön samt genom att ställa miljökrav på entreprenörernas maskinpark. Vad gäller trafiken är det dock främst trafikkontoret, i sin roll som väghållare, som har störst möjligheter att påverka halten av PM10.

Enligt miljöförvaltningen så är sanden som används vid halkbekämpning en påverkande faktor när det gäller PM10-halten. Vi ser därför positivt på en snabbare sandupptagning och utveckling av nya städmaskiner. Erfarenheter av försök som gjorts tycks dock tyda på att halterna snabbt ökar igen efter städning. Trots att Stockholmsregionens trafikleder i regel endast saltas så har man ändå uppmätt höga halter av PM10. När dubbdäcken sätts på bilarna så stiger också PM10-halterna kraftigt innan några vägar över huvud taget blivit sandade.

Enligt vår uppfattning krävs det en kombination av åtgärder som inkluderar minskad dubbdäcksanvändning till förmån för friktionsdäck. Färre dubbdäck innebär, förutom en minskning av PM10, även minskat buller, energiförbrukning, slitage och nedsmutsning. I samhällsplaneringen kan kommunen bidra till långsiktigt effektiva transporter och skapa bättre förutsättningar för gång och cykel- och kollektivtrafik. Genom nedgrävning alternativt överdäckning av de vägar som har stora buller och luftföroreningsproblem, t.ex. Ulvsundaleden, så kan luft och boendemiljön förbättras samtidigt som förutsättningar för ny bebyggelse ökar.

## **Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd**

**Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2012 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

**Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 12 juli 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnden ansvarar för sopning av gång- och cykelvägar inom stadsdelsområdet. Utöver vårens sandupptagning så genomför stadsdelen också under sommaren underhållssopning av parkvägar. Gång- och cykeltrafik ger inte upphov till partikelhalter i luften som motorfordonstrafiken gör varför det av hälsoskäl inte är högsta prioritet med de föreslagna åtgärderna på gång- och cykelvägar.

Däremot är Hägersten- Liljeholmens stadsdelsområde i hög utsträckning belastat med hårt trafikerade gator och dess invånare därför extra utsatt för spridning av partiklar. Förvaltningen anser att det kunde vara rimligt att ett försök görs så att det går att se effekterna på luftkvaliteten av de föreslagna åtgärderna. Höga partikelhalter är ett problem som påverkar människors hälsa.

### **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

**Kungsholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2012 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

**Kungsholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 8 juli 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning om att det är viktigt att vidta åtgärder som minskar halterna av PM 10, och vill särskilt betona betydelsen av god luftkvalité för de barn som växer upp i Stockholm. Bara inom Kungsholmens stadsdelområde finns flera gator där luftkvalitetsnormerna överskrids idag.

Användande av dubbdäck är den viktigaste källan till PM 10 i Stockholm.

Enligt förvaltningen behövs flera olika åtgärder för att luftkvalitetsnormerna inte ska överskridas. Bättre och effektivare städmaskiner är en av dessa åtgärder, som enligt redovisade studier kan ta upp mer än 95 % av PM10. Förvaltningen är positiv till förslaget om att Stockholm ska driva på denna utveckling.

Förslaget om att sand ska tas upp vid flera tillfällen under vårarna, kan enligt förvaltningen också bidra till en bättre miljö. Detta förutsätter att resurser avsätts i driftbudgeten för dessa extra sandupptagningar. Motionären föreslår extra sandupptagningar på hårt trafikerade gator. Förvaltningen vill betona att denna åtgärd även är önskvärd på parkernas gångvägar ur miljösynpunkt.



RESERVATIONER M.M.

**Bromma stadsdelsnämnd**

*Särskilt uttalande* gjordes av Cecilia Obermüller m fl. (MP) enligt följande.

Alla sätt att försöka minska halten av PM 10 och även PM 0,5 i Stockholmsluften bör välkomnas. Mest betydelsefullt är minskandet av dubbdäcksanvändning, endera genom förbud, avgifter eller gynnande av alternativa däcktyper.

Den långsamma omställningen till miljöbilar och de låga ambitionerna i föreslagna åtgärdsprogram (nu under remiss) kommer inte att lösa problemen med överskridanden av partikelhalter i Stockholmsluften.

Bara genom att erbjuda attraktiva alternativa färdmedel och att minska bilanvändandet och transportbehoven kan vi långsiktigt lösa några av stadens miljöproblem.



## KOMMUNFULLMÄKTIGE

### Motioner

2012:3

- 2012:3**      **Motion av Jan Valeskog (S) om frekvent upptagning av sand från hårt trafikerade gator samt införande av nya städmaskiner i Stockholm**  
*Dnr 314-176/2012*

En märklig debatt har förts om huruvida partiklar i storlek PM10 är farliga för människors hälsa eller inte. Särskilt ett antal motorjournalister har försökt leda i bevis att så inte är fallet. Detta trots att i princip samtliga vetenskapliga artiklar på området tydligt visar ett samband mellan ökad dödlighet i sjukdomar i andningsorganen och mellan dödliga allergiska reaktioner och PM10. De mindre partiklarna, PM 2,5, har kunnat påvisa ett starkt samband med ökad dödlighet i hjärt- och kärlsjukdomar.

Professor Bertil Forsberg, från Umeå universitet, har nyligen kunna visa i en studie att i Stockholm finns en överdödlighet på mellan 30-40 personer per år, på grund av hög halt av PM10. Personerna som avlider är oftast är över 50 år.

Detta motsäger naturligtvis inte de trafiksäkerhetsaspekter som finns med användning av dubbdäck, som enligt beräkningar också årligen räddar ett betydande antal människoliv, människor som också i antal kvarlevande år jämförelsevis är ganska hög.

Ett problem är att genom städning komma tillrätta med problemen. Dagens städmaskiner har tyvärr en ganska låg effekt på partikelhalter. Nya maskiner finns dock i tester, som är mycket mer effektiva när det gäller att ta upp PM10.

Förhoppningsvis kommer ny teknik i nya städmaskiner kunna bidra till bättre luft i Stockholm. Men oavsett när detta kan ske måste dock en tydligare policy finnas som möjliggör en mer frekvent städning och upptagning av de grövsta sandpartiklarna (PM 180), vilka trots allt också bidrar till en sämre luftmiljö i Stockholm. Idag storstädas gatorna i praktiken en enda gång med sandupptagning, oavsett hur vårvintern ser ut. Stockholm har råd med bättre

och mer frekvent sandupptagning på vårarna, om vädret ger sådana förutsättningar.

Mot denna bakgrund föreslår jag att

1. Stockholm initierar samarbete med företag som utvecklar städmaskiner, för att snabbare åstadkomma en minskning av PM 10 med ny städteknik
2. Stockholm beslutar att under vårarna ta upp sand från hårt trafikerade gator vid flera tillfällen, om vädret så tillåter.

Stockholm den 30 januari 2012

*Jan Valeskog*